

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Předmět: Základy pedagogické metodologie (JS 2003/ 04, přednáška)

Vedoucí výzkumného šetření: Mgr. Mgr. Kateřina Vlčková, KPd PdF MU

Datum: 30. června 2004

**Používání paměťových strategií učení cizích jazyků
u studentů 3. ročníku gymnázia J. G. Mendela v Brně
(Zpráva z výzkumu)**

*Výzkumné šetření bylo prováděno v rámci fakulního projektu pro rok 2004 v kategorii B: **Strategie učení cizím jazykům jako východisko efektivního učení cizím jazykům** (deskriptivně-relační výzkumné šetření), řešitel: Mgr. Mgr. Kateřina Vlčková, číslo zakázky 3020, č. projektu 21/04*

Výzkum prováděli a zprávu zpracovali:

Marcela Líbenská, učo 77982, studijní kombinace matematika – fyzika

Jan Schöfr, učo 104586, studijní kombinace matematika – fyzika

Tomáš Meduňa, učo 78039, studijní kombinace matematika – fyzika

Obsah

Úvod.....	3
Výzkumné otázky.....	3
Metodologie.....	3
Výsledky a interpretace výsledků.....	4
Závěr.....	8
Přílohy.....	10

Úvod

Tématem výzkumného šetření jsou strategie učení cizímu jazyku. To znamená, jak žáci postupují, když se učí cizí jazyk, co dělají, co nedělají vůbec. Co dělají špatně, co dělají dobře a zároveň se snažíme zjistit, jak žáci zvládají zapamatování si složitých slov v různých jazycích. Důležitost toho tématu je přiřazena hlavně tomu, abychom zjistili, jak jsou žáci schopni využívat určitých strategií při učení.

Výzkumné otázky

1. Jak žáci používají paměťové strategie?

Cílem je zjistit, jakým způsobem se žáci učí na gymnáziích a jak veliký je zájem žáků na učení se cizím jazykům. Chceme zjistit jaké jsou jejich strategie, popřípadě je upozornit na jejich nedostatky, a jak by např. mohli svoji paměť zlepšovat a zároveň posílit jejich trvalejší uchování v paměti.

Metodologie

Výzkum byl proveden metodou dotazníku. Dotazníky vyplňovali žáci třetích ročníků na gymnáziu J. G. Mendela, třetí A a septima A. Výsledky vyplněných dotazníků byly dále zapsány do přehledné tabulky. Tabulka obsahuje název školy, jednalo-li se o muže či ženu, jaký preferují žáci jazyk a kolik jazyků se učí, zda-li se jim líbí nebo ne.

Výzkumu se zúčastnilo 31 žáků, z toho 14 dívek a 17 chlapců. Výzkum proběhl 24. května 2004 od 9:40 – 11:20 hodin.

Výsledky a Interpretace výsledků

V tabulce jsou zapsány odpovědi žáků na otázky týkajících se učení cizích jazyků. Žáci zapisovali své odpovědi do skupin: nikdy, občas, někdy, často, vždy nebo nevím, podle toho, které odpovědi se jejich strategie nejvíce podobala.

Poté následuje popis a interpretace jednotlivých výsledků používání jednotlivých strategií zařazených pod skupinu paměťových strategií a kompenzačních strategií učení cizímu jazyku.

Tabulka paměťových strategií

Číslo otázky	Odpovědi studentů					
	nikdy	občas	někdy	často	vždy	nevím
1	8	7	9	6	1	0
2	13	8	6	4	0	0
3	4	6	9	6	6	0
4	15	2	6	6	2	0
5	6	5	3	12	5	0
6	8	5	9	7	2	0
7	19	8	3	1	0	0
8	25	3	1	0	2	0
9	16	10	4	1	0	0
10	8	13	6	3	1	0
11	3	1	5	5	17	0
12	3	7	11	10	0	0
13	8	6	7	6	2	2
14	27	2	1	0	1	0
15	22	6	2	1	0	0

1. Když se učím nové slovíčko, umístím ho do skupiny jiných slov, která jsou nějakým způsobem podobná.

Na první otázku, jestli si žáci při zapamatování nových slovíček zařazují slovíčka do skupiny jiných slov, které jsou nějakým způsobem podobná, odpovědělo 9 studentů, že někdy, 8 téměř nikdy, 7 občas, 6 často. Pouze jeden z nich odpověděl, že vždy.

Pro snadnější zapamatování a orientaci by si žáci měli zařazovat slovíčka do skupin jiných slov, která jsou tématicky podobná.

2. Když se učím něco nového, propojuji to s tím, co již znám.

U této otázky je zřejmé, jak se žáci snaží zapamatovat určitá slovíčka. 13 studentů odpovědělo, že si nikdy nepropojují nová slova s tím, co již znají. 8 studentů pouze občas. Ostatní pouze někdy a to asi jen tehdy, když je slovíčko opravdu těžké si zapamatovat.

Myslíme si, že tento přístup není jeden zrovna z těch nejlepších. Žáci by si měli nová slovíčka neustále opakovat a zařazovat do určitých skupin a tím posílit jejich dlouhodobé zapamatování. Určitě není vhodné naučit se slovíčka pouze na písemku a to den předem, protože u tohoto způsobu vštěpování nových slov do paměti, je jisté, že je dřív či později zapomenou.

3. Učím se v kontextu (slovní spojení, věty apod.)

V další otázce většina odpovědí zněla někdy nebo občas, často, vždy. Tady vidíme, jak je důležité učení se z kontextu. Tím, že si slovíčko říkáme nahlas, ve větách nebo přímo v nějakých jednoduchých příbězích, dochází k rychlejšímu a trvalejšímu uchování slov v paměti. Žáci by určitě měli více využívat tuto strategii, která jim může přinést kladné výsledky při studiu cizímu jazyku.

4. Nové slovíčko si vybavím, když si ho představím.

Při zapamatování nebo vybavování slovíček je důležité si je vhodně představit nebo schematicky nakreslit, tak že nám přímo znázorňuje dané slovo (např. smile – smát se – nakreslím si žlutého smajlíka). Této strategie nevyužívá 17 z dotazovaných žáků, pouze 2 studenti odpověděli, že se vždy snaží slovíčko zapamatovat nakreslením.

Kdyby využívali více jejich představivosti, určitě by neměli veliké problémy při studiu jazyků, ale ne každý student je dobře informován o těchto strategiích. Učitelé by měli radit studentům, kteří mají horší výsledky, protože jeden z důvodů může být právě neznalost, jak se správně učit.

5. Nové slovíčko si vybavím, když si představím, kde bylo na stránce nebo kde jsem ho poprvé viděla.

U otázky, jestli jsou studenti schopni vybavit si slovíčko, když si představí, kde bylo na stránce nebo kde ho poprvé slyšeli, převážná část odpověděla, že toto je častý způsob vybavování.

6. Vizualizuji si grafickou podobu slova v mysli.

Vizualizaci grafickou podobou slova v mysli, preferuje větší část studentů. Např. doslova vidí před očima, jak se píše dané cizí slovo.

Tato metoda je dobrá při zapamatování cizích slov, co se psané podoby týče. Většina žáků si, podle nás, zapamatuje, jak se slovíčko píše, ale už se dále nesoustředí na to, jak se správně vyslovuje. Což se neprojeví při písemném testu, ale u slovního projevu může student značně pohořet. Důležité je proto, všechny strategie kombinovat, aby nedocházelo k mezerám ve znalostech.

7. Vytvářím si pojmové mapy.

Pojmových map jednoznačně nevyužívá 19 studentů ze 31. To znamená, že většina studentů nepovažuje za nutné si vypsát známá slova z kontextu, která mezi sebou souvisí a ani se nesnaží najít mezi nimi určité vztahy, které by jim pomohli k rychlejšímu zapamatování.

8. K zapamatování slova používám kombinace zvukové a vizuální představy.

25 studentů nikdy nevyužívá k zapamatování zvukové a vizuální představy, pouze 1 z nich jen někdy, 3 občas a pouze 2 vždy. Znovu zde vidíme, jak se žáci nesnaží využít své vlastní představivosti, ačkoliv by jim tato strategie několikanásobně zrychlila zafixování si nesnadno zapamatovatelných slovíček.

9. K zapamatování nových slov používám rýmů.

Studenti nepoužívají k zapamatování žádných rýmů, 16 z dotazovaných odpovědělo, že nikdy.

Tyto odpovědi jsou shodné s předchozí otázkou. Podle našeho názoru se studenti vůbec nesnaží o to, aby jejich získané znalosti měly trvalejší podobu. Jejich zájem je, co nejrychleji se novou látku naučit a stejně tak ji i rychle zapomenout.

10. Nové slovíčko si zapamatuji tak, že si spojím jeho výslovnost s výslovností již známého slova.

Spojování výslovnosti s výslovností slova již známého používá 13 studentů, 8 nikdy a 6 pouze někdy.

11. Když se učím nové slovo, často si ho opakuji.

U této otázky už je znát, že studenti si často opakují již probranou látku, aby si ji lépe zapamatovali. Nejvíce studentů odpovědělo na tuto otázku, že si vždy nebo často opakují novou látku probranou ve škole.

12. Vracím se k věcem, které jsem se učil/a mnohem dříve, abych si osvěžil/a paměť.

11 studentů se někdy vrací k věcem, které se učili již dříve, aby si osvěžili paměť. 10 odpovědělo často a pouze 3 žáci odpověděli, že se nikdy nevrací k již probraným věcem. Většinou se podle našeho názoru vrací k věcem, které si sami chtějí zapamatovat nebo o ně mají větší zájem než o ty ostatní.

13. Když se učím něco nového, plánuji si opakování tak, že první opakování následují těsně po sobě a pak zvětšuji časové intervaly dalších opakování.

U této otázky 8 studentů si nikdy neplánuje opakování, 6 z nich občas nebo často a opět pouze 2 vždy.

Studenti by si měli opakovat slovíčka, která se již dříve naučili, pro delší uchování

v paměti.

14. Nové slovíčko/frázi apod. si fyzicky ztvárním.

2 studenti odpověděli, že si občas slovíčko fyzicky ztvární. Např. sit down – sednou si nebo posadí nějakou figurku. Nebo si všemožně představují různá slovíčka typu zima - student se otřese a tím si slovíčko lépe zapamatuje. 27 z dotazovaných odpovědělo, že si nikdy slovíčko fyzicky neztvární.

15. Používám kartičky s novým slovem na jedné straně a jeho definicí či jinou informací na druhé straně.

Používání kartičky s novým slovem na jedné straně a jeho definic na straně druhé nevyužívá více než polovina z dotazovaných studentů. Neučí se tak například nepravidelná slovesa, obtížná slovíčka nebo předložky pomocí této metody.

Závěr

Závěrem bychom chtěli podotknout, že tato část dotazníku, které jsme se věnovali, na nás zapůsobila ne zrovna pozitivním dojmem. Podle našeho názoru jen nepatrná část studentů využívá své představivosti a to vede k horším výsledkům ve studiu. Nesnaží se o trvalejší zapamatování nebo se možná snaží, ale neefektivní cestou. Proto je povinností učitele navést studenty k těmto strategiím. U těch, kteří začnou tyto strategie využívat určitě dojde k pokroku a k lepším výsledkům. Budou si jakoukoliv látku, na základě různých grafických podob nebo pojmových map, rychleji vybavovat a také dojde k trvalejšímu uchování informací.

Naše doporučení pro praxi je, aby se jak učitelé, tak studenti více snažili využívat aspoň některé nabízené strategie učení. Pro shrnutí, jsou to strategie typu zařazování slovíček do skupin jiných slov, propojování slovíček s tím, co již známe, učení v kontextu, představivost, schematické nakreslení, vizualizace grafickou podobou, využívání pojmových map, opakování, fyzické ztvárnění a mnoho dalších. Týká se to hlavně studentů s horšími výsledky, ti ostatní, kteří žádnou strategii pro učení nepoužívají a přesto mají dobré výsledky, můžeme jenom gratulovat a pevně doufat, že jim to tak i nadále vydrží.

Celou práci lze zhodnotit tak, že každá odpověď je jiná, nelze je tedy bodovat, protože každý se učí jinak a každému vyhovuje něco jiného. Jak jsme se již zmínili, důležité je vědět, jak tyto strategie správně využívat a k tomu nám poslouží učitelé cizích jazyků

Grafy viz příloha